

שאלות של גורל

קשה היה שלא לחוש ברוב חשיבותו של האירוע בו התאספו עשרות אנשים, באולם האוריתמיה של תיאטרון "המילה" שבהרדוף, כדי לדון במקומה של האנתרופוסופיה בזמננו. מה שקירות האולם עדיין מהדהדים תוכלו כעת לקרוא, (כמעט) היישר מהמחברת

מאת נמרוד סמילנסקי פרידמן

"את המפגשים ארגנה יוזמת "סופיה" בהרדוף, שקשורה למרכז הסמינרים, שער לאדם ותיאטרון המלה ומתוך כך נולד הרעיון לחבר את האירוע עם העלאת מחזה המסתורין הראשון. מחזות המסתורין היו תמיד השראה לבנייה של קהילה רוחנית. אנו מקווים, בשנה הבאה באותה תקופה, להעלות את מחזה המסתורין השני ולהמשיך את השיח המשותף.

כמו כן, ישנו רעיון לקיים יומיים של מפגשים בנושאים אנתרופוסופים כלליים בתחילת הקיץ הקרוב.

המפגשים עצמם התקיימו ברוח מאד טובה. הייתה היענות יפה מאד, גם של אנשים צעירים וגם של אנשים ותיקים יותר, ממקימי היוזמות האנתרופוסופיות בארץ. הורגש ששיח כזה יכול להיות מאד פורה ומשמעותי."

האם יהיה לשיח הזה המשכיות?

"ישנה חשיבות רבה לקהילה אנתרופוסופית פעילה מבחינה חשיבתית משותפת, כשבעיניי פחות חשוב הארגון הרשמי, אלא יותר השיח הפנימי, שיכול לחדש ולהביא להעמקה ויצירתיות. בשנים האחרונות נוספו הרבה מאד יוזמות ואנשים לקהילה ויש חשיבות הן להיכרות בין האנשים והגופים השונים והן להעמקה, שאם אינה מתרחשת, כל הענפים היוצאים מן הגזע סופם שיתייבשו ולא יניבו פירות חדשים."

רבות התחבטתי בשאלה, איך אוכל להעביר את שנאמר במפגשים מבלי שהמילים יאבדו את איכותן האוטנטית? איך אוכל להעביר לכם מילים רבות כל כך מבלי להחמיץ מחדותם? החלטתי למסור לכם את מדברי הפתיחה של המושבים, מתוך הבנה שהם ממצים את כובד משקל הדברים שנאמרו במפגש. לא הצלחתי, לצערי הרב, להשיג את אישורם של כל הדוברים לפרסום הדברים. עם זאת, מדבריהם של אלה שנענו בחיוב הבאתי לפניכם כשאני ממעט ככל האפשר להשתמש בסכין העורך, (כמעט) היישר ממחברתי.

בסוף השבוע של אמצע חודש דצמבר אירחה בקיבוץ הרדוף עמותת סופיה שני אירועים: העלאת מחזה המסתורין "שער ההתקדשות" של רודולף שטיינר וסידרת מפגשים פתוחים לקהל הרחב תחת הכותרת "האנתרופוסופיה בזמננו - מפגש בשאלות הגורל של האנתרופוסופיה בזמננו". ארבעת המפגשים נחלקו בין ימי חמישי ושישי, יום המפגשים הראשון כלל את המפגש "חינוך וחינוך מרפא" וכן את "הפעילות האמנותית מתוך האנתרופוסופיה" ואילו יום המפגשים השני כלל את המפגשים "הדרך הפנימית ובנית הקהילה הרוחנית" ו-"האנתרופוסופיה במפגש עם שאלות הגורל של התקופה והארץ".

את כל אחד מהמפגשים פתחו שני דוברים (מלבד המפגש בנושא החינוך ובו דיברו שלושה) שהציגו את נקודת מבטם לנושא המפגש, לאחר מכן התקיים רב שיח בין כל משתתפי המפגש ובסוף נחתם המפגש על ידי דברי סיכום של הדוברים.

בתום המפגש האחרון ניגשתי אל יעקב ארנן, שהפיק את סידרת המפגשים, והצגתי את עצמי. "אני מרגיש שרק מהדברים שעלו כאן אפשר לפרנס מספר גיליונות של 'אדם עולם'" אמרתי בהתרגשות. התחושה הזו מלווה אותי עד לרגע כתיבת מילים אלה.

זמן מה לאחר מכן חזרתי אל יעקב כדי לשמוע ממנו עוד על הסיבות שהביאו אותו ליזום את סדרת המפגשים וכן על האופן שבו הוא רואה את מה שהתרחש במסגרתם.

ספר לי בבקשה על הרעיון שעמד מאחורי סדרת המפגשים?

"הרעיון ליצור סדרת מפגשים הקשורים בשאלת האנתרופוסופיה בזמננו עלה מתוך הצורך ליצור שיחה ומפגש מחדש בין האנתרופוסופים בארץ. בשנים האחרונות לא התקיימו מפגשים ארציים סביב שאלות כלליות ועלה הצורך לחדש את השיח המשותף."

איך אתה רואה את מה שהתרחש באותם המפגשים?

חינוך ולדורף - לחיי האתגרים שבדרך

אם היינו מודדים את הצלחתו של חינוך ולדורף בארץ רק על פי קצב צמיחתו, ייתכן וכעת היה הזמן לטפיחת שכם הגונה. אך ניכר כי הקשיים והאתגרים של זמננו, כאן ובשאר העולם הם גדולים מתמיד

איך יכול להיות שלמרות מטרתו הראשונית של שטיינר, לא הייתה לוולדורף הצלחה והשפעה משמעותית על האווירה הציבורית החינוכית במערב ובכל העולם?

בתקופה שבה הרצאותיו של שטיינר מתועדות כולן, ניכר היה שהוא מייחס חשיבות גדולה לנושא החינוך. עד כדי כך היה הדבר עד שבמספר מפגשים מתועדים כאלה נרשמו הערות דרמטיות כמו "אתם לא רואים את הילדים!?", "איך אתם אינטלקטואלים כל כך, לא שמעתם אותי מדבר?!". הוא התייחס לחינוך כאל התינוק של האנתרופוסופיה כולה ועל כן, תפקידו של החינוך להפרות את חיי הרוח והחינוך בכלל.

כאן נשאלת השאלה של חינוך ולדורף - החינוך האנתרופוסופי, שאלה שמתחדדת לאור העובדה שבעוד 7 שנים חוגג חינוך ולדורף 100 שנים. כיום יש יותר מ-1000 בתי ספר של חינוך ולדורף ברחבי העולם ומאות אלפי בוגרים. ועדיין שני אתגרים עומדים בפתחיו: חיצוני ופנימי:

1. איך יכול להיות שלמרות מטרתו הראשונית של שטיינר, לא הייתה לוולדורף הצלחה והשפעה משמעותית על האווירה הציבורית החינוכית במערב ובכל העולם? והרי זה בדיוק מה ששטיינר רצה, שהחינוך ישפיע. שכמה בתי ספר לדוגמא שפיעו על מדיניות החינוך הכללית.

2. האתגר השני קשור לגדילה של חינוך ולדורף שאיבד הרבה מאיכותו ככול שהוא גדל. כפי שאנו יכולים ללמוד מהדוגמא של סין, שם יש עשרות גנים אך אף מורה לא קיבל הכשרה מסודרת.

גלעד גולדשמיט:

ייסוד חינוך ולדורף קשור מאוד לשאלה החברתית. במלחמת העולם הראשונה היה אימפולס חזק מאוד לשינוי דפוסי החברה והשלטון המרכז אירופאים. שטיינר רצה להביא את הזרם הרוחני לחיים עצמם, לעולם, במגוון רחב של יישומים. גם דרך האומנות, דרך ציור, פיסול, תיאטרון,

אוריתמיה, ואף בבניית הגתנאום אך גם אל החיים והתרבות האנושית, כי כדי שהאנושות תצליח לשרוד יש להפרות את החיים הרוחניים. הכוונה כאן הייתה לממש את הרצון הזה מול העם הפשוט, במאות מפעלים, אך זה נכשל. את הקשר שבין האימפולס החברתי לחינוך כבר ראינו בחיבור שנוצר בין אמיל מולט ממפעל ולדורף אסטוריה ופעיל חברתי בשילוש והרברט האן אשר היה למחנך הראשון. הרעיון התחיל שם במתווה של הרצאות לעובדים בזמן שעות העבודה, קו היצור נסגר והאן היה מעביר הרצאות בתחומים מגוונים. בהכוונתו של שטיינר, הועברו הרצאות בהיסטוריה, גיאוגרפיה ועוד. כעבור זמן קצר יחסית הועבדים הפסיקו להתעניין בהרצאות וביקשו להעביר את תשומת הלב לילדים. כך התחיל בית הספר הראשון. כאן האנתרופוסופיה מבקשת להתממש לא רק כהשקפת עולם (כמו בתיאוסופיה) אלא ככוח להפרות את מה שאנחנו עושים בחיי היום יום - העולם.

בצניעותו של החינוך המרפא

הפוטנציאל של החינוך המרפא הוא עצום, בעיקר כיום, כשהאיום על איכויות חברתיות כמו סולידריות ואמפטיה הולך וגובר, קל לראות מה יכולה להיות תרומתו לחברה

ראובן שליב:

בהקדמה לספרו "שלוש השנים הראשונות של הילד" כותב קארל קניג: "המחבר, תוך ניסיון להציג דימוי מקיף וכולל של האדם, סקר את מאות העיוותים והפגמים הפיסיים שהוא מכיר, ואלה אפשרו לו לכוון את תשומת ליבו בבהירות מיוחדת אל הדימוי הארכיטיפי של שלוש השנים הראשונות של התפתחות הילד. בו בזמן הוא ראה זאת כחיוני להצביע על שלוש המתנות שכל ילד נושא איתו דרך שער הלידה, והן: היכולת ללכת זקוף, יכולת הדיבור ויכולת החשיבה..." (הספר ראה אור בעברית, בהוצאת חירות).

כאן אנו רואים את התרומה הייחודית והעצומה שעשויה להיות לחינוך המרפא בכל דור - לא רק על מנת להכיר את התופעות החריגות ואת הליקויים - שכידוע לכולנו מתרבים ומתחדשים כל העת, אלא דווקא להבין יותר את גבולות התנסותו של האדם ואת הגיוון העצום של אופני הווייתו - דרך המקרים הקיצוניים יותר, המכונים "חריגים", כיוון שמקרים אלה מבליטים ומאירים באור מיוחד את ההתנסות האפשרית לכל אדם. בהקשר זה חשוב להזכיר את מה שמציין שטיינר מייד בפתחת הרצאותיו ב"קורס לחינוך מרפא" - כי כל מה שמצוי באדם החריג מצוי גם בבריא, אם כי במינון אחר ובדרכים אחרות.

קניג, שחי בתקופת שתי מלחמות העולם ובזמן המלחמה הקרה שאחריהם, חרד כל ימיו לגורל הערכים האנושיים וההתפתחות התרבותית. הוא ראה באופן ברור את הסכנות והאיומים על מה שהתפתח כמיטב של התרבות האנושית לאורך מאות שנים שקדמו לזמנו.

כשהקים את תנועת ה"קמפהיל" של הקהילות המרפאות, עשה זאת לא רק למען המטופלים שהגיעו למקום ולמען אנשי הצוות שהתחברו לקהילה, ואפילו לא רק למען כל בעלי הצרכים המיוחדים בעולם. בעיניו, ייעודה העליון של קהילה מרפאת הוא לשמור, לטפח ולפתח הלאה איכויות אנושיות - אצל כל אדם לפי מה

התרומה הייחודית והעצומה שעשויה להיות לחינוך המרפא באה לידי ביטוי דרך המקרים הקיצוניים יותר, המכונים "חריגים", כיוון שמקרים אלה מבליטים ומאירים באור מיוחד את ההתנסות האפשרית לכל אדם

שנכון להתפתחותו ולחיבור שלו עם הקהילה באותו שלב. הוא מציין במפורש כי מנקודת ראות זו, על קהילה מרפאת להיות כר לאימון ולפיתוח של יכולות חברתיות - שבעולם של ימינו הופכות יותר ויותר נדירות, ולשמירה על אמיתות יסוד שנסחפות ונשכחות עקב הרעש וההשפעה העוצמתית של התרבות המודרנית.

אם נתבונן מקרוב, למשל, כיצד מתמודדות הקהילות המרפאות עם שאלות של ערך ומשמעות העבודה עבור כל אדם, עם שאלות של הכללה ושילוב מול הנטייה לבדל ולהרחיק את השונה, עם שאלות של התפתחות אישית מול נטיות להתמחות צרה, עם האתגר לשמור על פעילות אומנותית כשייכת לכל אדם ולא ל"מקצוענים" בלבד - ועוד רבים ממאפייני התרבות המודרנית, נוכל להבין את הערך הפוטנציאלי העצום שיש להן. גם אדם ששהה בקהילה כזו מספר שנים, נושא איתו להמשך חייו איכויות ודימויים שיזינו בכל מקום את המשך ההתפתחות האנושית.

בעיקר כיום, כשהאיום על איכויות חברתיות כמו סולידריות ואמפטיה הולך וגובר, קל לראות מה יכולות לתרום קהילות אלה לחברה הרחבה.

עם זאת, ברור שכשהזמן חולף, צריך לשאול שוב ושוב לגבי הצורות שהגשמת הרעיון הבסיסי צריכות ללבוש. צורות כאלה עשויות להימצא על ידי אנשים שמקדישים מעצמם - את האנרגיה המעשית שלהם ואת ההתכוונות הרוחנית שלהם - לתחום האמור. האוכלוסיות שיש לסייע להן משתנות, הרקע של האנשים בסביבה ממנה הם מגיעים

לגן, לבית הספר, לסדנה, לחוג או לקהילה הטיפולית - משתנה גם כן. גם האנשים שבאים לשרת את הצרכים המיוחדים של אנשים אחרים מביאים איתם מאפיינים שונים וחדשים. לכן המוסדות והקהילות צריכות להתאים את עצמן - אך באופן ששומר על ערכי היסוד ומטרות היסוד של החינוך המרפא. אתגר זה עומד לפתחם של כל המרכזים לחינוך מרפא בעולם.

דיאגנוסטיקה של הקהילות בתקופתנו

אפנה כעת לציין מספר דברים שנראים לי משמעותיים לגבי ישראל. אחלק את דבריי לשני תחומים: הקהילות המרפאות, ומסגרות חינוך מיוחדות (כבתי ספר מיוחדים או כיתות מיוחדות בבתי ספר ולדורף). בחלקן - מציאת אנשי צוות קבועים בעלי מחויבות מלאה ואוריינטציה של התפתחות אישית לטווח ארוך. (בעיית "הדור השני").

השאפיפה לחיים קצת יותר נוחים מאשר ב"דור המקימים" היא מובנת ולגיטימית, מה גם שהאתגרים מבחינת קשיי האוכלוסייה המטופלת והרקע שלה החמירו גם הם. העניין נעשה בעייתי כשהפשרות מגיעות לתחום של השקעה במקצועיות, בבסיס הרוחני של העבודה וביכולת להתמסר לקהילה - כדי שהיא בתורה תוכל לחזק את היחיד. "אי אפשר לקבל מקהילה מה שלא הושקע בה".

בכולן - ניכרת נטייה יחסית להסתגרות במה שמתרחש בקהילה המקומית או במרכז החינוכי המקומי, וחוסר השקעה מספקת בקשרים עם עולם החינוך המרפא והחינוך המיוחד שמסביב. נטייה זו היא אחד הגורמים העיקריים לחולשת המרכזים בארץ - ואני יכול לומר זאת על סמך השוואה למקומות שנוהגים אחרת.

ההיבט הראשון של נטייה זו הוא חוסר יצירת "רשת" חזקה ותומכת של קהילות ומרכזי חינוך מרפא בישראל. ההיבט השני הוא מיעוט, לפחות ברוב המרכזים הישראליים, של קשר עם עולם החינוך המרפא האנתרופוסופי בארצות אחרות.

ההיבט השלישי הוא חוסר נטייה, ולעיתים אף רתיעה, מהיחשפות לעולם הסוציאלי והחינוכי הרחב (הלא אנתרופוסופי, נ.ס.), נטייה "אנטי-מיסיונרית", ולעיתים חוסר ביטחון מהול בצניעות-יתר. אנו שוכחים שבהבלטת החינוך המרפא איננו טוענים שאנו עצמנו אנשים מיוחדים, אלא שהפעילות שאנו משרתים יש לה חשיבות ייחודית. בכך גם מחטיאים, להערכתנו, חלק חשוב מהתרומה שהתחום היה יכול לתת לחיי החינוך המיוחד והשיקום בישראל, וגם מחלישים את המרכזים עצמם (כי חוויה של תרומה ומשמעות מחזקת פנימית - וקשרי-חוץ

מלבד מקרים בודדים, לא נוצרה תנועה או אפילו קבוצה משמעותית בתוך המערכות החינוכיות שרואה את עיקר ייעודה בפיתוח החינוך המרפא בארץ

יוצרים בסיס להתחזקות חיצונית, למשיכה של עובדים חדשים, תרומות וכדומה).

גורם שלישי שחשוב לציין - ואולי קשור לבעיה הקודמת שצינתי, הוא הרתיעה מלהקים מרכזים חדשים. הקהילה המרפאת האחרונה נוסדה לפני כ-17 שנים. כיתות מיוחדות בבתי ספר חדשים נוצרות לאט מאד, וחלק מהכיתות בבתי ספר ותיקים נסגרות כאשר נתקלים בקשיים. ברור שיש סיבות מעשיות שמקשות על העניין - מחסור באנשים, התמודדויות לא קלות של המקומות הקיימים, בעיות כספיות וכולי. אלא שכל הבעיות האלה קיימות גם בארצות אחרות, ובכל זאת אנו רואים התפתחות וצמיחה של מרכזים חדשים - לעיתים "כנגד כל הסיכויים", במספר לא קטן של ארצות וביבשות שונות.

אתגרי תחום החינוך המרפא בתוך

מערכות חינוכיות

מלבד מקרים בודדים, לא נוצרה תנועה או אפילו קבוצה משמעותית בתוך המערכות החינוכיות שרואה את עיקר ייעודה בפיתוח החינוך המרפא בארץ. ברוב בתי הספר, הכיתות המיוחדות - אם בכלל ישנן, נתפסות לא כ"מרחב משותף" של שתי אמנויות, אלא ככיתה נוספת עם תנאים שונים - פחות תלמידים וכולי. יש לכך השלכות גם על התפיסה הפנימית של המחנכים וגם על ההתייחסות המערכתית. הפעילות המשותפת של אנשי החינוך המרפא בבית הספר בנושאים בלעדיים לחינוך המרפא, והקשר עם אנשי חינוך מרפא במרכזים אחרים, נתפסים כמעוטי חשיבות יחסית לתפקידם כחלק מכלל הצוות של בית הספר. פעמים רבות מחנך בכיתה מיוחדת אינו נדרש להכשרה ספציפית בחינוך מרפא ולהכרת האפיונים הייחודיים לליקויים שיפגוש בכיתתו והדרכים להתמודדות עם כל אחד מהם. מעבר של מחנך מכיתה מיוחדת לרגילה או להפך הוא עניין שכיח, וכך קשה ליצור קבוצה מספיק גדולה של מחנכים המתמידים בכיוון, הופכים מומחים ויכולים לחנוך דור חדש. קשה לארגן ולהשקיע בכנסים לימודיים או ארגוניים בשאלות של חינוך מרפא וכולי.

האלטרנטיבה שאני מציין שאינה מתקיימת אצלנו, בהחלט אפשרית ואף חיונית להתפתחות החינוך המרפא - כפי שאפשר לראות בארצות אחרות!

על הסף

האנושות כבר חצתה את הסף, ועכשיו עלינו להבין את משמעויות חווית האני החדש

מרים ארנן:

באמצע המאה העשרים, עברה האנושות כולה "חציית סף", שפרמה את מוצקות אחדותם של החיים הנפשיים, ומאפשרת בתהליך התעוררות אינדיבידואלית חוויית 'אני' חדשה. "חציית הסף" מעלה את השאלה של בניית הגשר בין העולם הארצי לעולם הרוחי

כשאלה מרכזית של הדרך הפנימית של זמננו. חציית הסף הביאה לכך שהרבה אנשים היום מתייחסים בחיים למציאות הפנימית ומכירים במציאות הרוחנית.

החשיבות של האנתרופוסופיה כמדע רוחי היא הבנייה המודעת של הגשר, שהאדם הער ברצונו חוצה את הסף. את שאלת הגשר אפשר למצוא כאימגינציה באגדה של גתה על הנחשה הירוקה. מחזה המסתורין הראשון "שער ההתקדשות" הוא מטמורפוזה של האגדה ומעלה את שאלת המעבר המודע של הסף דרך הדרמה שעוברות הדמויות של המחזה. כשמעבר הסף אינו מלווה בתהליך מודע של התעוררות, בתהליך אמיתי של ידיעה, כלומר: ידיעה עצמית, התמרה וצמיחה לאחריות, הוא עשוי להביא להרס לאדם ולעולם.

כשמדברים על עבודה מתוך המיסטריות (כפי שדובר אתמול במעגל על החינוך), צריך לזכור שאנחנו נמצאים עמוק בתקופת נפש התודעה, שהפעילות הרוחנית היא תמיד חיה ומשתנה, ושיש לשאול על טיבן של המיסטריות של הזמן שלנו. בעבר הורשו רק יחידי סגולה נבחרים להיחשף לידיע של המיסטריות ולעבור תהליכי חניכה. היום הידיע הרוחני פתוח לכול, הוא לא סוד יותר, במובן הקדום. הסוד נמצא במתודיקה. בשביל להבין בצורה חיה את המחשבות של מדע הרוח, לא די בחשיבה מודעת. צריך גם רצון מודע.

הילד הוא ישות של רצון והוא צריך, בתהליך התבגרותו, להפוך לישות חושבת. האדם הבוגר צריך להפוך שוב - במידה

כשמעבר הסף אינו מלווה בתהליך מודע של התעוררות, בתהליך אמיתי של ידיעה, כלומר: ידיעה עצמית, התמרה וצמיחה לאחריות, הוא עשוי להביא להרס לאדם ולעולם

ועלה על דרך פנימית - לישות של רצון. פרסיבל, כמי שמיצג את הדרך הרוחנית של נפש התודעה, מתחיל את דרכו כטמבל שליבו טהור ורצונו נחוש, אך כמי שאין בו עדין שמץ של הכרה. בתחילת דרכו, יש בו נאיביות וחוסר יכולת להתערב באירועים שמסביבו. עליו לעבור דרך כאב וסבל כדי להבשיל בתוכו כוח חדש של הכרה ואחריות, שמולידות בו את היכולת לשאול את השאלה - "דודי, מה כואב לך?", כפעילות מתמירה ומרפאה. תהליכי הכרה וריפוי הם העמודים עליהם צריכה לעמוד היום הדרך הרוחנית.

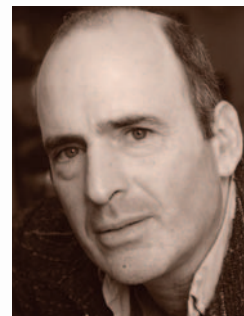
הדרך הפנימית היום צריכה לחשל בתוכנו את היכולת לצלול לתוך ישות אחרת. את יוהאנס, העומד בשער ההתקדשות, אנחנו פוגשים בתחילת המחזה במשבר סף, שמביא אותו לחוויה חדשה וחיה של האחר בתוך נפשו. החוויה הזו היא שער למציאות חדשה בין אנשים. כפי שמוצג במחזה המסתורין, החיים יהפכו למקדש שבו אנשים חיים בערנות את קשרי הגורל שביניהם, את המטרות העמוקות של ההתפתחות, והם יעשו מעשים כדי לקדם את האחר, כדוגמת יוהאנס המצייר פורטרט של קפזיוס לא כיצירת אמנות לשמה, אלא כדי שמה שנחשף דרך הציור יעורר את נפשו של קפזיוס ויקדם אותו בדרכו הפנימית. לסיכום, כמה שאלות שעומדות בפנינו בהקשר של הדרך הפנימית:

1. בניית הגשר בין העולם הרוחי לעולם הפיזי.
2. שאלת ההתמרה - פיתוח כוחות הכרה, והבשלה של כוחות ריפוי.
3. מיהו האחר בדרכי הפנימית.

ועכשיו, מה עכשיו?

מנשימת אוויר לנשימת אור, ממיסטריות החכמה למיסטריות הרצון החדשות, מפאסיביות לאקטיביות. "תקופת החושך" הסתיימה בתחילת המאה ה-20 ואנחנו עדיין מקיצים, לאיזה יום חדש?

יפתח בן-אהרון:

כשאדם הולך בדרך פנימית, כל מה שהוא עושה נכלל בה. העבודה שלו על עצמו, ה"תרגול", והעבודה שלו למען האחר, דרכה הוא מביא את פירות עבודתו הפנימית אל העולם, ומתאפשרת לו הכרה ממשית של עצמו דרך האחר. ישנה כאן תנועה שלוקחת חוץ לפנים ופנים לחוץ. במובן

זה ניתן לומר שהדרך הפנימית חודרת את כל מכלול חייו, אך צורת התרגול כאן היא חשובה: חשוב לעשות כאן הבחנה בין הדרכים הרוחניות הישנות לאלו החדשות. לפי שטיינר עברנו 5,000 שנה של קאליוגה, "תקופת חושך", (הסתיימה ב-1899) עכשיו אנחנו יכולים להתעורר מחדש! אפשרויות רוחניות חדשות נפתחות. מה קרה לפני זה ומה קורה מאז? הדרכים הרוחניות של העבר קשורות לקוטב של ההתבוננות. אני מניח את האדם והעולם כנתון ואני צופה בו. השינוי מבוסס הפעילות החושבת-יוצרת של "האני"! היינו פאסיביים לגמרי כלפי מושא ההתבוננות, וכעת אנחנו עוברים לקוטב של הפעילות. בהקשר זה שטיינר מדבר על מעבר מנשימת אוויר לנשימת אור, זוהי נשימה רוחית-נפשית. לתוך זה מצטרף דבר נוסף, חידתני, המעבר ממיסטריות החכמה (ההתבוננות) למיסטריות הרצון החדשות. בתרגולות ההודיות האדם נושם את העולם והזרמים הרוחיים הופכים בתוכו לידע, לחכמה. מיסטריות הרצון החדשות קשורות לאקטיביות הפנימית החושבת, ומימוש הישות שלי באחר, בעולם.

עכשיו, אם מסתכלים על תקופתנו, ניתן לעקוב גם בתוך התקופה החדשה הזאת שהתחילה בתחילת המאה ה-20 אחר תהליך התפתחותי. שטיינר מדבר על ריתמוס של 33 שנים שנכנס לזרם ההתפתחות של האנושות מאז אירוע גולגותא (אירוע הצליבה, "מפנה הזמנים"). ניתן לעקוב אחר התפתחות האימפולס החדש שרודולף שטיינר עומד בתחילתו, אם נתבונן על ההתפתחות מנקודת מבט של ריתמוס זה. נקודת מבט שכזו יכולה לאפשר לנו פרספקטיבה רחבה יותר להבנת האתגרים הרוחניים של תקופתנו ולהכרת תהליכי המטמורפוזה שהזרם הפנימי של האנתרופוסופיה עבר ועובר. 33 השנים הראשונות הן שנות הייסוד, שטיינר עדיין חי על האדמה חלק גדול מתקופה זו, יסוד הבסיס ההכרתי והפרקטי. 33 השנים הבאות, לב המאה (כוסו על ידי זוועות המלחמה והשוואה), האנושות נכנסת, על פי שטיינר, ל"ביאה השניה", עמנואל בספירה האתרתית. שטיינר

מדבר בהקשר זה על כך שהאנושות "תחצה את הסף" באמצע המאה ה-20. תפקידה של האנתרופוסופיה הוא הכנה לקראת אירוע זה שיביא אימפולס חדש לתוך האנושות. שטיינר לא ראה את מה שהוא עצמו הביא כדבר סגור, אלא כהכנה לדבר חדש!

ומהו הדבר הזה?

אמצע המאה, השלב התהליכי, האתרי, החיים. ספירת הביניים, האמצע, הבין לבין. ישות ההתמרה מאפשרת את לידתה המחודשת של האנתרופוסופיה מתוך הפעילות של ה"אני". בשליש האחרון של המאה ה-20, דבר חדש מופיע דרך תהליכי הפנמה. גאורג גלצר הביא איתו עזרה משמעותית בכיוון זה: איך אדם הופך את האנתרופוסופיה לשלו? במילים אחרות, איך אדם מוליד את האנתרופוסופיה מתוך תהליכי ההכרה העצמיים שלו? הוא מצביע על אפשרות להניח זרעים של פעילות הכרתית עצמית, המעמידה את היסוד התהליכי הנושם במרכזה.

כיום, בתחילתה של התקופה הרביעית של 33 שנה מאז סוף הקאליוגה, שלב ה"אני", אנחנו בזמן של תהליכי אינדיבידואליזציה מצד אחד, ושאלת גורל העולם מצד שני. הוויית האני כישות אדם-עולם מועצמת בתקופה זו.

נחזור עתה לשאלת הדרך הפנימית. הדגש של שטיינר בעבודה המדיטיטיבית היה על התפיסה האימגנטיבית, התמונתית. דרך המעבר בספירה התהליכית-טרנספורמטיבית באמצע המאה הקודמת, נכנס האלמנט האינספרטיבי, המוזיקאלי. כשאני יוצר אימגנציה אני עומד עדיין מחוץ לישות אותה אני תופס, היא נמצאת מולי כתמונה. בספירת האינספירציה הדגש הוא לא על התמונה, אלא על הפעילות המוסיקאלית התנועתית שביני לבין הדברים. תרומה מרכזית לעבודה חדשה זאת אני רואה בעבודתו של גאורג גלצר המובאת למשל בספרו "הזרם הקריסטלי", שיצא לאור בעברית ממש בימים אלה, או בספרו "אלפא ואומגה". לדברים האלה יש גם אספקט נוסף, העבודה הפנימית היא תמיד למען מישהו: אני לוקח על עצמי לשאת מישהו, להתכוונן אל אדם מסוים. הפעילות הפנימית עצמה הופכת להיות תנועה ביני לבין האחר, באופן הזה ניתן להבין את הציווי האוניברסאלי הגדול: "ואהבת לרעך כמוך, אני אדוני". כאן יש אותי, אותך ואת השלישי שבינינו. או כמו שזה מופיע אצל מרה פרידריך: "אל תדמו את תמונתך, אלא באהבתכם איש את אחיו" (ראה פרפר ופרח מרה פרידריך, גאורג גלצר, הוצאת ניצת השחר). כלומר, אל תיצרו תמונה חיצונית של הוויית האלוהות, זה לא האל שעוטף מבחוץ, זו תפיסה אינספירטיבית, פנימית, ישות הבן, שהיא גם ישות הבין לבין. הפתח להתנסות זו הוא המעבר דרך נקודת האין-אונים במפגש עם עצמי ועם האחר.

יום שישי 22 אוקר 13:30-11:30 מפגש "אלימא האנימאוסופיה"

הפוטנציאל שבמפגש בין הקהילה לאחר

שנות התשעים אורי כהן מסיים את לימודיו בשוויץ, חוזר ארצה ומחפש לעצמו קהילה

הקמתי בסיועם של רוברטו ויעל קליין, סטודיו ללימוד מדע הרוח והאמניות בו לומדים כ-30 תלמידים מבוגרים.

קהילה זו תמיד סיפור מרתק. כל מפגש אנושי הוא תמיד דרמה, מסע, הרפתקה, דרמת גורל, לגבי האנתרופוסופיה, האדם והעולם הם חלקים של אותה הישות. האדם האחר, במובן הזה, הוא איבר של הישות העצמית שלי. הוא אני עצמי. אז מה ההבדל ביני לבינו? בגדול לאדם יש מערכת יחסים מעניינת עם העולם, עם ה"אתה". אני-ער ומודע לעצמי אבל לגבי חברי אני "ישן" ולא מודע. וזה הסיפתח של הדרמה, וגם הערכות להרפתקה יפה. זה שאני לא ער ומודע באדם האחר לא הופך אותו לפחות אני. היום אנו מבקשים באמצעות חשיבה חדשה להתחיל להתגבר על הפרדה מהאחר. מה שפרדוקסאלי בדרמה הוא, שאני מבקש להתאחד עם האחר, באמצעות החשיבה, אותה חשיבה שמלכתחילה מפרידה בינינו. אנחנו עסוקים כל הזמן בלהבדיל את עצמנו מהעולם ובו זמנית לבקש מהעולם להתאחד עמו.

היום בהתנסות שלי כשותף בבניית קהילה אני יכול להגיד שאני חייב להיות כל הזמן בעמדה של שאלה. של שיחה עם שותפי. לגבי השותפים שלי, אם אני רוצה בשיחה מפרה איתם אני חייב להתחיל לשאול "מה המתנה שהוא האחר מביא איתו?" שטיינר אומר, בהקשר הזה, כשאדם בא לאנתרופוסופיה אל תשמחו כי הוא בא לאנתרופוסופיה, תשמחו כי הוא מביא משהו חדש שעדיין אין לכם.

אם השיחה מספיק ערה אזי מתחילה דרך המפגש עם האחר להתעורר באופן חרישי שאלות כמו: מי אתה? מה אתה מביא לי? מה הבקשה שלך? מה אני יכול להעניק לך, מי אני ביחס אליך? כיצד אני מוצא את מי שאני, ביחס למי שאתה. אולם בעיקר מתחיל להתגלות בשקט של המפגש האנושי משהו שאין לאף אחד מהצדדים במפגש, משהוא חדש שיכול להתגלות רק דרך המפגש עצמו, וזה מה שחיי ביני לבין האחר. אולי מתוך השאלות הללו תתגלה הנגינה המשותפת. בהקשר הזה אני מבין את הקהילה של תעוז כ"קהילה אנתרופוסופית פלורליסטית". מה שאנו רוצים שתמיד ינחה אותנו זו השיחה בינינו. זה אידיאל נפלא שהמימוש שלו בחיי היום יום הוא מאוד מאוד קשה אולם- אני לא בטוח שיש דרך אחרת.

אורי כהן:

אני שותף בהקמת קהילה בתעוז, מורה לאמנות ואנתרופוסופיה. ב-1999 אני מגיע להרדוף לשנת ייסוד וחווה את החוויה אולי המשמעותית בחיי. אחת השאלות שמלוות אותי באותה התקופה היא שאלת הקהילה. כל הסטודנטים גרו ביחד בשכונת קרוואנים במעיין התנסות קטנה בהווי

קהילה, אחרי שנתיים לימודים אני יוצא לשנה התנדבות בכפר רפאל שם אני ממשיך להתנסות בחיי קהילה. לאחר מכן אני ממשיך לחמש שנים הכשרה אמנותית בבאזל שוויץ, בית הספר לאמנות החדשה ויש אצלי המון תהליכים של הבשלה. אני שואל את עצמי איך אני ממשיך אותם בארץ? בסוף הלימודים ברור לי שאני לא חוזר להרדוף, ואני מתחיל לחפש את הדבר הבא. אני וחברי מנסים להקים קהילה חדשה ולשם כך אנחנו פונים לירוחם. ראש העיר דאז, עמרם מצנע, מבקר בהרדוף, לומד להכיר אותנו, ותומך בנו. למרות התמיכה החיצונית שקיבלנו הניסיון להקים קהילה לא צולח. למה זה לא מצליח?

זה לא מתאפשר כי לא הייתי בשל מספיק, ואני מדבר רק בשם עצמי, לא הייתי בשל לעבוד עם אנשים שבאו לתוך הגורל שלי.

אני ורעייתי מצטרפים לקהילה צומחת בתעוז יחד עם חברנו רוברטו ויעל, ושותפים רבים אחרים אנו מתחילים כמו הרבה קהילות מגני ילדים. האלמנט החינוכי במובן הרחב שלו, עומד כרגע במרכז של הקהילה- החזון הוא "מפעוטות עד לבית אבות". אני יכול להגיד היום, שבתעוז נבנית קהילה עם המון שותפים נהדרים, היום יש ארבע גנים וכיתה א' אותה מחנכת אלה צופים בוגרת חינוך ולדורף בעצמה, וזו שימחה גדולה לראות את בוגרי הוולדורף חוזרים. ישנם בערך 80 ילדים במערכת החינוך. בנוסף קיים גם סטודיו פגסוס, אותו

כרונולוגיה של בניית קהילה

המשימה שלנו כפי שאני רואה אותה היום היא להיות מסוגל להתחבר ולעבוד בעולם בהקשר יותר רחב

יעקב ארנן:

בשנות ה-90 היינו חלק מקבוצה שבמשך 8 שנים נפגשנו בקהילות שונות. הפעילות יצרה גשר בין הקהילות השונות. ב-20 השנים האחרונות נוצרה עבודה יפה, צמיחה של עבודה אנתרופוסופית וכאן אני מבקש לסמן את האתגרים החשובים של תקופתנו, מבחינתי:

תפקידה של החברה האנתרופוסופית חייב לעבור שינוי וחייבות להימצא צורות חדשות שקשורות לאנתרופוסופיה ורוח הזמן. זכורה לי שיחה עם דמות משמעותית באנתרופוסופיה האירופאית, שבתגובה לשאלתי על מצבה של האנתרופוסופיה באירופה אמרה לי: העבודה האנתרופוסופית בצורתה הנוכחית מתקרבת לקיצה. "בארץ המצב הוא שונה כיון שאנו עדיין נמצאים בתקופה ההיוסודות אך גם עלינו מוטלת המשימה של מציאת דרכים חדשות. השאלות שלנו הן גם פנימיות בהתחדשות הרוחנית של כל אחד מאיתנו וגם כאלה הקשורות לגורל המשותף שלנו כחברה. הדברים עשויים להגיע למצב שבו המדינה תהיה זו שתסגור עלינו אם לא ניצור תודעה ערה שמתמודדת עם שאלות הקשורות לזמננו, כגון: השאלה הפלסטינאית, היהדות, הלאומנות, מבנה חברתי חדש ופערים כלכליים. סקר שפורסם בעיתון "הארץ" מראה שכמעט 50% מהישראלים מתכננים ירידה מהארץ. איך אנחנו באנתרופוסופיה חיים את השאלה הזו? אני הצטרפתי בשנות ה-80 לקהילת הרדוף במצפה לבון. היינו קבוצה של אידיאליסטים שחיו בתחושה שהם הולכים לכבוש את העולם. עברנו דרמה אדירה, טראגית, עמוקה, טובה, שנמשכת גם בימינו ובעצם העובדה שהיא טראגית, היא גם יכולה להביא להיווצרות של חיים חדשים. אני קיבוצניק קלאסי, דור שלישי בארץ, נורא ישראלי, אולי גם במובן הטוב של המילה. כילד בקיבוץ, גדלתי בתוך בית-ילדים, חוויה שהייתה מאוד משמעותית בשבילי ויצרת אצלי, לאורך החיים, את שאלת בניית קהילה. כשסיימתי את הצבא הקיבוץ, בחוויה שלי, כבר בסוף דרכו כקהילה שיתופית אינטימית.

כאשר הגעתי לאנגליה ב-82 חוויתי קהילה רוחנית אנתרופוסופית בשיאה. איזו חדות יצירה, התלהבות ושיתוף פעולה. ב-89 אפשר כבר היה לחוש את סוף הקהילה. בשנת 87 עוד הגענו לראות את מחזות המיסטורין בדורנאך, שוויץ, ארבעת ההצגות נמשכו כשבוע שלם ברציפות ובסופו עמדו

1,000 צעירים על הרגליים ומחאו כפים. זו היתה חוויה רוחנית יוצאת דופן. ארבע שנים לאחר מכן ראינו פעם נוספת את מחזות המיסטורין עם קבוצה חדשה של שחקנים וחוינו נפילה רצינית. סוף שנות השמונים ושנות התשעים היוו סיום למאה שנות אנתרופוסופיה כפי שהכרנו, ומאז ישנו חיפוש לצורות חדשות של פעילות קהילתית-רוחנית.

בשנות התשעים, כאשר פגשתי אנשים צעירים שחיפשו אנתרופוסופיה חדשה, וגם דרך העבודה של גאורג גלצר, היה לי ברור שצריך לגלות שלב חדש. לאורך השנים הדברים עוברים כל הזמן שינויים גדולים. הכל דינאמי. זה רק נראה שיש איזו אנתרופוסופיה גדולה אחת ואחידה. יוהנס האמן ומחפש הדרך מייצג בעיניי את החשיבה החדשה. כל פעם שנראה כי הוא אוחז באיזו שהיא אמת - למעשה עליו להתמודד עם השלב הבא, שבדרך כלל מתחיל בכישלון והטעייה.

כשבאנו, כאנשים צעירים, לגיון דייווי, מורה מרכזי בלימוד האנתרופוסופיה באמסון קולג' באנגליה, וסיפרנו לו על חיפוש הדבר החדש שאותו אנו מביאים, הוא ענה: "אני רואה שאתם מביאים משהו חדש אבל תזכרו שצעירים מכם כבר יצאו לדרך בחיפוש אחר משהו חדש יותר". החידוש תמיד צריך להתבסס על הדרך שנוצרה לפניו. אנו חייבים להסתמך על יסודות העבר ולהתמודד בבניית צורות חדשות.

תפקידו של הדור הראשון של האנתרופוסופיה במאה העשרים היה לבנות פנימה את היסודות של הקהילה המיכאלית-אנתרופוסופית, לייסד את מדע הרוח המודרני על תחומי השונים. "מיכאלית" במובן של ייסוד שפה רוחנית חדשה התואמת את זמננו. כל הקהילה האנתרופוסופית הייתה מגויסת ליצירת הזרם הרוחני על פני האדמה. המשימה שלנו כפי שאני רואה אותה היום, היא מצד אחד לחדש את הזרם המיכאלי-אנתרופוסופי אבל בנוסף לכך, גם להתמודד עם שאלות הגורל של האנושות בכללותה ולהצטרף למה שאני מכנה "הקהילה העמנואלית" מתוך הזווית האנתרופוסופית. כלומר: להיות מסוגל להתחבר ולעבוד בעולם בהקשר יותר רחב.

לסיכום - כך אני רואה את משימת הקהילה האנתרופוסופית בתקופתנו:

- יצירת צורות חדשות לעבודה פנימית אנתרופוסופית, הן קהילתיות והן אינדיבידואליות.
- התמודדות עם השאלות הגורליות שאנו עומדים בפניהן בכל תחומי החיים, מהאיום האטומי ועד התפוררות הגרעין האנושי.

אנו חייבים האחד את השני כדי להתמודד, כי כל אחד מאיתנו נושא סוד, שללא זיהויו - לא תוכל הקהילה האנתרופוסופית והאנושית להתחדש.